

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 e §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Sotilasvammalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kotiin annettavien sosiaalipalvelujen korvaamisesta Ruotsissa vakituisesti asuvalle vaikeavammaiselle suomalaiselle sotainvalidille. Ehdotuksen mukaan vähintään 20 prosentin työkyvyttömyysasteen omaavalle sotainvalidille voidaan korvata kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat kunnan järjestämistä kotipalveluista ja muista kotona asumista helpottavista sosiaalipalveluista. Lakiin sisäl-

lytettäisiin lisäksi asiallisesti pääosin voimassa olevaa lakia vastaava säännös ateriakorvauksen maksamisesta Ruotsissa asuvalle vaikeavammaiselle sotainvalidille.

Esitys liittyy valtion vuoden 2011 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Valtiokonttori korvaa sotilasvammalain (404/1948) 6 §:n 4 momentin nojalla kunnille ja kuntayhtymille kustannukset, jotka aiheutuvat vähintään 20 prosentin työkyvyttömyysasteen omaaville sotainvalideille järjestämisestä, pykälässä mainituista sosiaali- ja terveyspalveluista. Korvausta maksetaan muun ohessa sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisista kotipalveluista.

Sosiaalihuoltolain 20 §:n mukaan kotipalveluilla tarkoitetaan asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun tavantomaiseen ja totunnaiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista. Kotipalvelujen toimintamuodoista säädetään tarkemmin sosiaalihuoltoasetuksen (607/1983) 9 §:ssä. Sen mukaan kotipalveluina järjestetään 1) kodinhoitajan tai kotiavustajan antamaa kodissa tapahtuvaa yksilön ja perheen työapua, henkilökohtaista huolenpitoa ja tukemista sekä 2) tukipalveluja, kuten ateria-, vaatehuolto-, kylvytys-, siivous-, kuljetus-, saattaja- sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluita. Sosiaa-

lihuoltolain 21 §:n mukaan kotipalveluja annetaan alentuneen toimintakyvyn, perhetilanteen, rasittuneisuuden, sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella niille, jotka tarvitsevat apua suoriutuakseen lain 20 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä ja toiminnoista.

Perussäännökset kustannusten korvaamisesta kunnille ja kuntayhtymille sisältyvät sotilasvammalain 6 a ja 6 b §:ään sekä sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annetun asetuksen (1117/1985) 9 a §:ään. Valtiokonttori maksaa kunnille ja kuntayhtymille kuukausittain ennakkona palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia varten. Kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä Valtiokonttorille vuosittain selvitys edellisestä vuonna aiheutuneista kustannuksista. Ennakkona liikaa saatu määrä on palautettava Valtiokonttorille. Jos ennako on ollut liian pieni, Valtiokonttori maksaa erotuksen kunnalle tai kuntayhtymälle. Palvelujen järjestämisestä kunnalle tai kuntayhtymälle aiheutuneet kustannukset korvataan siten kokonaan valtion varoista.

Sotainvalidit saavat palvelut maksutta, sillä kunnat eivät voi periä maksuja palveluista, joiden järjestämisestä ei aiheudu niille kus-

tannuksia. Tämä ilmenee sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 2 §:stä, jonka mukaan palveluista perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen. Lisäksi sotilasvammalain 6 a §:ssä on erityissäännös lain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettujen palvelujen maksuttomuudesta.

Ulkomailla asuu tällä hetkellä yhteensä 160 suomalaista vaikeavammaista sotainvalidia. Heistä suurin osa eli 113 asuu vakinaisesti Ruotsissa. Viime vuosina on pyritty parantamaan Ruotsissa asuvien suomalaisten vaikeavammaisten sotainvalidien mahdollisuutta maksuttomiin palveluihin Suomen lainsäädännön perusteella, jotta kummassakin maassa asuvat suomalaiset sotainvalidit olisivat keskenään mahdollisimman tasa-arvoisessa asemassa.

Laitoshuollon palvelujen korvaaminen Ruotsiin tuli mahdolliseksi vuoden 2001 alusta, jolloin sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annettuun asetukseen lisättiin asiaa koskevat säännökset. Ateriakorvauksen maksaminen Ruotsiin mahdollistui vuoden 2005 alusta, jolloin sotilasvammalakiin lisättiin uusi 6 e §. Sen mukaan Ruotsissa asuville suomalaisille vähintään 20 prosentin sotainvalideille korvataan yhdestä päivittäisestä ateriasta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Aterikorvaus toteutetaan ruotsalasta lounassetelijärjestelmä eli Rikskupong-järjestelmää hyväksikäyttäen. Tästä säädetään sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annetun asetuksen 8 §:n 5 momentissa.

Muiden kunnallisten avohuollon palvelujen osalta Ruotsissa asuvat suomalaiset sotainvalidit ovat samassa asemassa kuin muutkin Ruotsissa asuvat vanhukset. Palvelujen järjestämisestä säädetään Ruotsin sosiaalipalvelulain (socialtjänstlag 2001:453) 3 luvun 6 §:ssä. Sen mukaan sosiaalilautakunnan tulee kotipalvelujen, päivätoiminnan tai muun vastaavan sosiaalipalvelun avulla helpottaa ihmisen kotona asumista ja yhteydenpitoa muiden kanssa.

Palveluista perittävistä maksuista säädetään sosiaalipalvelulain 8 luvussa. Kunta saa perii järjestämistään palveluista päättämänsä kohtuullisen maksun, joka ei saa ylittää kunnan omakustannushintaa. Kotipalveluista, päivä-

toiminnasta ja asumispalveluista voidaan periä tulosidonnainen maksu. Huomioon otettavat tulot määräytyvät eläkkeensaajan asumislisästä annetun lain (lag om bostadstillägg til pensionärer 2001:761) mukaan kuitenkin niin, että tulona otetaan huomioon myös mainitun lain mukainen asumislisä samoin kuin asumistukilain (lag om bostadsbidrag 1993:737) mukainen asumistuki.

Maksukattoa koskevat säännökset sisältyvät sosiaalipalvelulain 8 luvun 5 §:ään. Pykälän 1 kohta koskee kotipalvelusta, päivätoiminnasta ja eräistä terveydenhuollon palveluista perittäviä maksuja. Niiden yhteismäärä saa olla enintään kahdestoista osa määrästä, joka saadaan kertomalla hintasidonnainen perusmäärä (prisbasbelopp) kertoimella 0,48. Ruotsin hallitus vahvistaa edellä tarkoitettua perusmäärän vuosittain yleisestä vakuutuksesta annetun lain (lag om allmän försäkring 1962:381, muutettu lailla 2001:847) 6 §:n nojalla. Vuonna 2010 perusmäärä on 42 400 kruunua ja sen perusteella määräytyvä maksukatto on siten 1 696 kruunua kuukaudessa.

Maksua määrättäessä asiakkaalle on jätettävä käyttövaroja, joilla hän voi kattaa päivittäiset elinkustannuksensa laissa säädettyyn vähimmäismäärään (minimibelopp) saakka sekä asumiskustannuksensa. Yksin asuvan henkilön elinkustannuksiin tarkoitettu vähimmäismäärä on kahdestoistaosa edellä tarkoitusta perusmäärästä kerrottuna 1,3546:lla. Vähimmäismäärä vuonna 2010 on siten noin 4 787 kruunua.

2 Ehdotetut muutokset

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on huolehtia koko veteraanisukupolven hyvinvoinnista. Hallitusohjelmassa todetaan, että veteraanien ja sotainvalidien sosiaaliturvaa ja palveluja kehitetään ja että erityisesti on huolehdittava riittävistä kotipalveluista ja nykyistä yksilöllisemmästä kuntoutuksesta.

Sotainvalidien sosiaaliturva parani viimeksi vuoden 2008 alusta, kun sotilasvammalain muutoksella (1399/2007) laajennettiin laitoshuollon korvattavuutta muun muassa alentamalla korvaukseen oikeuttavaa työkyvyttömyysastetta 30 prosentista 25 prosenttiin.

Uudistus koskee myös Ruotsissa asuvia suomalaisia sotainvalideja.

Sotainvalidien Veljesliiton Ruotsin piiri on esittänyt, että Ruotsissa asuville vaikeavammaisille suomalaisille sotainvalideille pitäisi järjestää kunnallisia kotipalveluja maksutta samaan tapaan kuin Suomessa asuville sotainvalideille. Esitystä on pidetty tärkeänä myös Suomessa toimivien sotaveteraanijärjestöjen taholla. Esimerkiksi Suomen Sotaveteraaniliitto toteaa toimintakertomuksessaan kesäkuusta 2006 toukokuuhun 2008, että Ruotsissa asuvat sotainvalidit tulee saattaa tasa-arvoiseen asemaan Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa myös muiden avopalvelujen kuin ateriapalvelujen osalta.

Valtiokonttori selvitti esityksen toteuttamismahdollisuuksia sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta keväällä 2008. Asia ei kuitenkaan edennyt valtion vuosien 2009 ja 2010 talousarvioesityksen antamisen yhteydessä.

Valtion vuoden 2011 talousarvioesitys mahdollistaa uudistuksen toteuttamisen. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalain 6 e § kokonaan siten, että pykälän 1 momentissa säädetään kotiin annettavien palvelujen ja pykälän 2 momentissa ateriapalvelujen korvaamisesta Ruotsissa asuvalle suomalaiselle vähintään 20 prosentin sotainvalidille.

Tarkoitus on, että pykälän 1 momentin nojalla korvattaisiin Ruotsin sosiaalipalvelulain 6 §:n perusteella järjestetyt palvelut. Valtiokonttorin tekemän selvityksen mukaan järjestely toimisi parhaiten niin, että sotainvalidin asuinkunta järjestäisi sotainvalidille hänen tarvitsemansa palvelut ja perisi niistä Ruotsin lainsäädännön mukaisen asiakasmaksun. Sen jälkeen Valtiokonttori korvaisi sotainvalidille kuittien perusteella hänen maksamansa asiakasmaksut, jotka voisivat enimmillään olla Ruotsin sosiaalipalvelulaissa säädetyn maksukaton suuruiset. Näin menetellen kunnalla olisi edelleen tarveharkinta palvelujen tarpeen osalta. Toisaalta kaikki palveluja tarvitsevat sotainvalidit saisivat palveluja toimeentulostaan ja varallisuudestaan riippumatta kuten Suomessakin. Järjestelmä olisi myös Valtiokonttorin kannalta melko yksinkertainen ja joustava toteuttaa eikä se vaatisi suurta työpanosta. Ehdotetun asetuksenantovaltuuden

nojalla on tarkoitus lisätä sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annettuun asetukseen säännökset korvauksen määrästä ja maksamisesta.

Nykyistä sotilasvammalain 6 e §:ää vastaava säännös ateriakorvauksen maksamisesta Ruotsissa asuvalle suomalaiselle sotainvalidille sisällytettäisiin ehdotetun lain 6 e §:n 2 momenttiin. Ehdotettuun säännökseen sisältyy nykyistä yksilöidympi asetuksenantovaltuutus. Säännöksestä on jätetty tarpeettomana pois maininta siitä, että Valtiokonttori päättää ateriakustannusten korvaamisesta. Valtiokonttorin yleinen toimivalta käsitellä laissa tarkoitettua korvausasiaa ilmenee sotilasvammalain 20 §:stä.

Voimassa olevassa lain 6 e §:ssä säädetään korvauksien päällekkäisyyksien ehkäisemiseksi, että erillistä ateriakorvausta ei makseta Valtiokonttorin korvaaman laitoshoidon tai osa-aikaista laitoshoidon vastaavan hoidon tai laitostuntoutuksen ajalta. Tämä maininta sisällytettäisiin myös ehdotettuun säännökseen. Lisäksi siinä säädetäisiin varmuuden vuoksi, että erillistä ateriakorvausta ei makseta myöskään siinä tapauksessa, että ateriosta aiheutuvat kustannukset sisältyvät 1 momentin nojalla korvattaviin kustannuksiin. Tällä hetkellä ei tosin näytä todennäköiseltä, että päällekkäisyyttä kotipalvelun ja ateriapalvelun korvaamisessa syntyisi, sillä Ruotsissa asiakas pääsääntöisesti maksaa käyvän hinnan ateriosta tai niihin käytetyistä raaka-aineista, vaikka kotipalvelu voi sisältää aterioiden kuljettamista tai kotipalvelutyöntekijän tekemää ruoan valmistamista.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Ruotsissa asuu 113 suomalaista vaikeavammaista sotainvalidia. Osa heistä ei tarvitse esityksessä tarkoitettuja palveluja joko siksi, että ovat laitoshuollossa tai siksi, että korkeasta iästään huolimatta tulevat vielä toimeen ilman niitä.

Noin 23 prosenttia kaikista ruotsalaisista kotipalveluasiakkaista on niin pienituloisia, että he eivät joudu maksamaan asiakasmaksuja saamistaan kotipalveluista. Voidaan olettaa, että samansuuruinen osuus Ruotsissa

asuvista suomalaisista sotainvalideista saisi palvelut maksutta.

Arviolta noin 80 sotainvalidia käyttää palveluja ja myös maksaa niistä sosiaalipalvelulain 8 luvun 5 §:ssä tarkoitetun enimmäismäärän eli 1 696 kruunua eli noin 180 euroa kuukaudessa. Vuositasolla tästä aiheutuisi noin 160 000—170 000 euron kustannukset.

Valtion vuoden 2011 talousarvioesityksessä momentilla 33.50.51 on varattu 200 000 euron määräraha uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia varten.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys pienentäisi taloudellista räsitusta, joka aiheutuu Ruotsissa asuville suomalaisille vaikeavammaisille sotainvalideille sosiaalihuollon palveluista perittävistä asiakasmaksuista. Samalla se lisäisi heidän yhdenvertai-

suuttaan Suomessa asuviin sotainvalideihin nähden.

4 Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu Sotainvalidien Veljesliitto ry:tä, Suomen Sotaveteraaniliitto ry:tä ja Rintamaveteraaniliitto ry:tä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sotilasvammalain 6 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasvammalain (404/1948) 6 e §, sellaisena kuin se on laissa 1022/2004, seuraavasti:

6 e §

Ruotsissa vakituisesti asuvalle vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia, voidaan korvata kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat kunnan järjestämistä kotipalveluista ja muista kotona asumista helpottavista sosiaalipalveluista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin korvauksen määrästä ja maksamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle voidaan lisäksi korvata yhdestä päivittäisestä ateriasta aiheutuvat kohtuulliset kustan-

nukset. Erillistä ateriakorvausta ei kuitenkaan makseta Valtiokonttorin korvaaman laitoshoidon tai osa-aikaista laitoshoidon vastaavan hoidon tai laitostuntoutuksen ajalta eikä siinä tapauksessa, että aterioista aiheutuvat kustannukset sisältyvät 1 momentin nojalla korvattaviin kustannuksiin. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin aterioinnin järjestämisestä ja ateriakorvauksen määrästä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*

Laki

sotilasvammalain 6 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasvammalain (404/1948) 6 e §, sellaisena kuin se on laissa 1022/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 e §

Ruotsissa vakituisesti asuvalle vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia, voidaan korvata yhdestä päivittäisestä ateriasta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Erillistä ateriakorvausta ei kuitenkaan makseta Valtiokonttorin korvaaman laitoshoidon tai osa-aikaista laitoshoidon vastaavan hoidon tai laitostuntoutuksen ajalta. Valtiokonttori päättää hakemuksesta ateriakustannusten korvaamisesta ja korvauksen suuruudesta sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Ehdotus

6 e §

Ruotsissa vakituisesti asuvalle vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia, voidaan korvata *kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat kunnan järjestämistä kotipalveluista ja muista kotona asumista helpottavista sosiaalipalveluista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin korvauksen määrästä ja maksamisesta.*

Edellä 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle voidaan lisäksi korvata yhdestä päivittäisestä ateriasta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Erillistä ateriakorvausta ei kuitenkaan makseta Valtiokonttorin korvaaman laitoshoidon tai osa-aikaista laitoshoidon vastaavan hoidon tai laitostuntoutuksen ajalta eikä siinä tapauksessa, että aterioista aiheutuvat kustannukset sisältyvät 1 momentin nojalla korvattaviin kustannuksiin. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin aterioinnin järjestämisestä ja ateriakorvauksen määrästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .